

NEMŠKE IZPOSOJENKE V LOŠKEM GOVORU

V članku *Škofja Loka v začetku tega stoletja* (Loški razgledi XIX/1972, str. 142—159) sem med drugim omenil, kako smo v času pred prvo svetovno vojno govorili in uporabljali razne spačenke, prevzete iz nemščine. Slovenci smo bili od srednjega veka do prve svetovne vojne pod znatnim vplivom nemškega jezika. Posebno loško ozemlje, ki je bilo nad 800 let pod oblastjo freisinških fevdalcev, je bilo močno podvrženo tem vplivom. Šele doba narodnega prebujanja v prejšnjem stoletju je pričela čistiti naš jezik tujih izrazov. Vendar tega jezikovnega plevela, ki se je razrašal skozi stoletja, ni bilo mogoče iztrebiti v desetletjih in se še sedaj marsikdaj pojavlja v našem govoru.

Odkar sem napisal gori omenjeni članek, sem bil stalno pozoren na izposojenke v našem jeziku in sem med vsakdanjimi pogovori ter med branjem časopisov in knjig pogosto pomislil, kakšne izraze smo rabili, ko sem bil še šolar, ter jih zapisoval, kakor sem se spominjal, da sem jih slišal ali sam uporabljal. Tako mi je z leti zrasel slovarček nemških izposojenk. Nekaj jih je prispeval tov. dr. Pavle Blaznik. Vem pa, da nisem še vseh zajel in bi jih sčasoma še kaj našel. Starim sorojakom je večina teh izrazov čisto domača, pa tudi mlajšim so mnoge izposojenke razumljive in znane. Nekatere so še v vsakdanji rabi, nekatere smo prevzeli šele v zadnjem času, npr. zavgati — saugen — sesati. Navajam jih tako, da sta poleg izposojenke navedena najprej nemški, nato pravilni slovenski izraz. Nekatere so tako stare, da se niti ne zavedamo njihovega tujega izvora in nimamo zanje drugega slovenskega izraza ter jih tudi Slovenski pravopis sprejema kot slovenske besede, npr. čeber — Zuber, avba — Haube, cekar — Zegger. Druge pa Slovenski pravopis označuje kot ljudske izposojenke, npr. drenj — Gedränge — gneča, boršt — Forst — gozd. Mnoge izposojenke so v izgovoru še popolnoma enake nemški obliki, npr. lajhter — Leuchter, nudelbret — Nudelbrett, rukzak — Rucksack. Nekatere so v slovenščini zamenjale spol, npr. luft m. (frišen luft) — Luft ž., modroc m. — Matratze ž., uržoh m. — Ursache ž., rinka ž. — Ring m. Veliko je takih, ki so le malo spremenjene, npr. froht — Fracht, rajž — Reis, druge so pa prave spačenke in že težko spoznamo njihov izvor, npr. fajrant — Feierabend, feržmagvati — verschmähen, naftengar — Nachtigall, pula — Ball.

Mnogo teh izposojenk je s področja obrti ali tehnike, čemur se ni čuditi, saj so obrtniški pomočniki hodili po izobrazbo »v fremd«, v nemške dežele, industrija pa je s stroji in tehnologijo sprejemala tudi tuje izraze. Tudi izrazi o obleki, opremi, kuhi itd. so v znatnem številu izposojenke.

Morda bo ta slovarček nekoliko pripomogel, da se bomo varovali izposojenk in spačenk in očistili svoj jezik.

A

abdruk — Abdruck m — odtis
 abmarš — Abmarsch m — odhod
 afna — Affe m — opica
 ahtati — achten — paziti
 ajbiš — Eibisch m — slez
 ajeršpajz — Eierspeise ž — cvrtje
 ajfer — Eifer m — vnema
 ajfrati — eifern — ljubosumen biti
 ajmer — Eimer m — vedro
 ajmoht — Eingemachte s — obara
 ajnfoh — einfach — preprost
 ajnkerati — einkehren — zaviti kam
 ajnepasati — einpassen — prilagoditi
 ajnpren — Einbrenne ž — prežganje
 ajnríkati — einrücken — iti k vojakom
 ajzenpon — Eisenbahn ž — železnica
 akxa — Achse ž — os
 andoht — Andacht ž — pobožnost
 anštrajher — Anstreicher m — pleskar
 anzer — Einser m — enojka
 arnija — Arznei ž — zdravilo
 arenk — Hering m — slanik
 arest — Arrest m — zapor
 ašenbeher — Aschenbecher m — pepelnik
 avba — Haube ž — čepica, pokrivalo
 avsgo — Auslage ž — izložba

B

bagerl — Wagerl s — voziček
 bajcati — beizen — lužiti
 bajer — Weiher m — ribnik
 banda — Bande ž — godba
 bast — Bast m — ličje
 bavhpinta — Bauchbinde — trebušni pas
 becirk — Bezirk m — okraj
 befel — Befehl m — povelje
 beksel — Wechsel m — menjava
 bekslati — wechseln — menjati
 belajhtenga — Beleuchtung ž — razsvet-
 ljava
 berkfirer — Werkführer m — delovodja
 beštek — Besteck s — pribor
 beštelati — bestellen — naročiti
 beštja — Bestie ž — zverina
 biks — Wichse ž — loščilo
 biksati — wichen — loščiti
 bikslajmant — Wichtsleinwand ž — polo-
 šeno platno
 binkel — Winkel m — kot
 birt — Wirt m — gostilničar
 birtšatf — Wirtschaft ž — gospodarstvo
 blajhati — bleichen — beliti
 blajštift — Bleistift m — svinčnik
 blinker — Blinker m — blestivka
 blond — blond — plavolas
 bodel — Wade ž — meča
 bognar — Wagner m — kolar
 bolcen — Bolzen m — zagozda
 bolcer — Walzer m — valček

bordura — Bordüre ž — obšiv
 borer — Bohrer m — sveder
 bormašina — Bohrmaschine ž — vrtni
 stroj
 boršt — Forst m — gozd
 bremsa — Bremse ž — zavora
 bremszati — bremsen — zavirati
 brifkoston — Briefkasten m — poštni na-
 biralnik
 britof — Friedhof m — pokopališče
 broša — Brosche ž — zaponka
 brotfan — Brotpfanne ž — pekača
 brotzak — Brotsack m — krušnik

C

cagati — (ver)zagen — obupavati
 cager — Zeiger m — kazalec
 cajt — Zeit ž — čas
 cajtenga — Zeitung ž — časopis
 canštoher — Zahnstocher m — zobotrebec
 cegelc — Zettel m — listek
 cegnar — Zehner m — desetica
 cegu — Ziegel m — opeka
 cegunca — Ziegelhütte ž — opekarna
 cekar — Zegger m — pletena torba
 cifra — Ziffer ž — številka
 cimer — Zimmer s — soba
 cimperman — Zimmermann m — tesar
 cir — Zier ž — okras
 cokel — Sockel m — podzidek
 cug — Zug m — vlak
 cukar — Zucker m — sladkor
 cukerpeker — Zuckerbäcker m — slašči-
 čar
 cunft — Zunft ž — ceh
 curihitati — zurichten — pripraviti
 cušpajz — Zuspeise ž — prikuha
 cviker — Zwicker m — ščipalnik

D

dahpape — Dachpappe ž — strešna le-
 penka
 dakel — Dackel m — jazbečar
 deka — Decke ž — odeja
 dekati se — sich decken — kriti se
 dekelc — Deckel m — pokrovček
 dekunga — Deckung ž — kritje
 dihtenga — Dichtung ž — zatesnitev
 dila — Diele ž — deska
 dinst — Dienst m — služba
 dira — Dürre ž — sušilnica
 dirndl — Dirndl s — dečva
 domf — Dampf m — sopara
 domfar — Dampfer m — parnik
 domfati — dampfen — pariti se
 drajer — Dreier m — trojka
 drakslati — drechseln — stružiti
 drat — Draht m — žica
 dreati — drehen — stružiti
 drek — Dreck m — govno, blato

drenj — Gedränge s — gneča
drenjati se — sich drängen — prerivati,
stiskati se
driker — Druker m — zapenčnik, spenjec
drukati — drucken — tiskati
dunst — Dunst m — para
durhcug — Durchzug m — prepih

E

eht — echt — pristen
erker — Erker m — pomol

F

fabrka — Fabrik ž — tovarna
fajerlešer — Feuerlöscher m — gasilec
fajrver — Feuerwehr ž — požarna
bramba
fajfa — Pfeife ž — pipa
fajhten — feucht — vlažen
fajmošter — Pfarrmeister m — župnik
fajn — fein — fin
fajrant — Feierabend m — delopust
faler — Pfeiler m — steber
falirati — fallieren — propasti
faliti — fehlen — zgrešiti, manjkati
fana — Fahne ž — zastava
far — Pfarrer m — duhoven
fara — Pfarre ž — župnija
farba — Farbe ž — barva
farbati — farben — barvati
farovž — Pfarrhaus s — župnišče
fasati — fassen — dobiti
fasunga — Fassung ž — okov, pridobitev
favda — Falte ž — guba
favlast — faul — len
favlencati — faulenzen — lenariti
feder — Feder ž — pero
feher — Fächer m — pahljača
fehtati — fechten — beračiti
fenrih — Fähnrich m — praporščak
fentati — hin tun — uničiti
ferbolter — Verwalter m — upravnik
ferdirbati — verderben — pokvariti
ferher — Verhör s — zaslišanje
ferker — Verkehr m — promet
feršlus — Verschluss m — zapora
feršolnga — Verschalung ž — opaz
fertig — fertig — gotov
feržmagvati — verschmähen — zaniče-
vati
fest — fest — trden
festnga — Festung ž — trdnjava
feš — fesch — brhek
fiber — Fieber s — vročica
filati — füllen — polniti
filc — Filz m — klobučevina
filunga — Füllung ž — polnitev
finfar — Fünfer m — petak
finta — Finte ž — ukana
firbar — Färber m — barvar

firkelc — Viertel s — četrtinka
firnk — Vorhang — zastor
firtoh — Vortuch s — predpasnik
flajšter — Pflaster s — obliž
flanca — Pflanze ž — rastlina
flancati — pflanzen — saditi
flaša — Flasche ž — steklenica
flavza — Flaute ž — čenča
flek — Fleck m — madež
fleten — flätig — ljubek, prijeten
flika — Flicker m — krpa
flikati — flicken — krpati
flinta — Flinte ž — puška
flor — Flor m — tančica
flosar — Flösser m — splavar
foh — Fach s — stroka
fohman — Fachmann m — strokovnjak
folcati — falzen — zgibati
folk — Volk s — ljudstvo
foltrefrer — Volltreffer m — zadetek v
sredo
fopati — foppen — za norca imeti
foršibati — vorschieben — naprej poriniti
foršand — Vorstand m — predstojnik
foter — Vater m — oče
fovš — falsch — napačen, nevoščljiv
frajer — Freier m — snubač
frajla — Fräulein s — gospodična
frajter — Gefreite m — poddesetnik
frej — frei — prost
fremd — Fremde ž — tujina
frezar — Fräser m — rezkalec
frišen — frisch — svež
froc — Fratz m — paglavec
froht — Fracht ž — vozno blago
fruštk — Frühstück m — zajtrk
fuč — futsch — proč
fufcgar — Fünfgiger m — petdesetak
furman — Fuhrmann m — voznik
furati — führen — voziti, voditi
fuspoden — Fussboden m — tla, pod
fušar — Pfuscher m — šušmar
fušati — pfuschen — šušmariti
futer — Futter s — krma
futрати — füttern — krmiti
fuzekl — Fussesocke ž — kratka nogavica

G

gajst — Geist m — duh
gamsport — Gamsbart m — gamsov šop
gank — Gang m — hodnik
gare — Karre ž — dvokolnica, ciza
garn — Garn s — sukanec
gartlc — Garten m — vrt
gas — Gas s — plin
gasa — Gasse ž — ulica
gasmaska — Gasmaske ž — plinska ma-
ska
gater — Gatter s — jarmenik
gavge — Galgen m — vislice
gavner — Gauner m — lopov

gavtre — Gatter s — mreža
 gavtroža — Gartenrose ž — vrtnica
 genau — genau — natančno
 gepelj — Göpel m — vitel
 gepira se — es gebührt sich — spodobi se
 gešenk — Geschenk — darilo
 gift — Gift s — strup
 gigerl — Gigerl m — gizdalin
 giht — Gicht ž — protin
 gimpel — Gimpel m — kalin
 gips — Gips m — mavec
 glajs — Geleise s — tir
 glaž — Glas s — kozarec
 glid — Glied s — ud, člen
 glih — gleich — ravno
 glihati — gleichen — enačiti
 glonc — Glanz m — lesk
 gloncati — glänzen — loščiti
 gmajner — Gemeine m — prostak
 gnada — Gnade ž — milost
 gortner — Gärtner m — vrtnar
 graben — Graben m — jarek
 granik — Kranich — žerjav
 gravžati se — grausen — gabiti se
 grenca — Grenze ž — meja
 gres — Griess m — zdrob
 grif — Griff m — prijem
 grifel — Griffel m — pisalo
 gril — Grille ž — ščurek
 grimati se — sich grimmen — kesati se
 grob — grob — surov
 grobjan — Grobian m — surovež
 gruft — Gruft ž — grobnica
 grundirati — grundieren — podbarvati
 grunt — Grund m — zemljišče
 grupa — Gruppe ž — skupina
 guncvet — Hundsfott m — malopridnež
 gurtna — Gurt m — pas
 gvant — Gewand s — obleka
 gver — Gewehr s — puška
 gverati — gewähren — trajati
 gvirc — Gewürz s — dišava
 gvišen — gewiss — gotov

H

haftel — Haftel m — zaponka, spenjec
 hajcati — heizen — kuriti
 hakele — Häklein s — kaveljček
 hala — Halle ž — dvorana, veža
 harnadl — Harrnadel ž — lasnica
 havba — Haube ž — pokrov
 havptman — Hauptmann m — stotnik
 havsarest — Hausarrest m — hišni zapor
 havskneht — Hausknecht m — domači
 hlapec
 havzirati — hausieren — krošnjariti
 heber — Heber m — dvigač
 hecati — hetzen — dražiti
 heftati — heften — spenjati
 heklati — häkeln — kvačkati
 hilzna — Hülse ž — tulec

hofirati — hofieren — dvoriti
 holcar — Holzer m — drvar
 holt — halt — stoj
 hondel — Handel m — trgovanje
 hondlati — handeln — trgovati
 hornist — Hornist m — trobentač
 hozentregger — Hosenträger m — naram-
 nica
 huba — Hube ž — kmetija
 hupa — Huppe ž — troblja

I

ica — Hitze ž — vročina

J

jager — Jäger m — lovec
 jakna — Jacke ž — jopa
 jamrati — jammern — tarnati
 jeperga — Herberge ž — prenočišče
 joh — Joch s — oral

K

kahla — Kachel ž — nočna posoda
 kajla — Keule ž — bet
 kampf — Kamm m — glavnik
 kampfelmohar — Kammacher m — glav-
 nikar
 kamra — Kammer ž — izba
 kanclija — Kanzlei ž — pisarna
 kanonir — Kanonier m — topničar
 kapsel — Kapsel ž — vžigalna kapica
 karfijola — Karfiol m — cvetača
 kasa — Kasse ž — blagajna
 kasarna — Kaserne ž — vojašnica
 kastrola — Kasserolle ž — ponev
 keber — Käfer m — hrošč
 kela — Kelle ž — zidarska ometača
 kelnar — Kellner m — natakar
 kerlc — Kerl m — korenjak, premetenec
 ketna — Kette ž — veriga
 kevder — Keller m — klet
 kibla — Kübel m — vedro
 kič — Kitsch m — zmazek, plaža
 kifelc — Kipfel s — roglič
 kiks — Kicks m — pogrešek
 kimel — Kümmel m — kumina
 kindati — kündigen — odpovedati
 kindergarten — Kindergarten m — otro-
 ški vrtec
 kišta — Kiste ž — zaboj
 klafta — Klafter ž — seženj
 klajderkosten — Kleiderkasten m —
 omara za obleko
 klajster — Kleister m — škrobno lepilo
 klamfa — Klampe ž — spona
 klas — Klasse ž — razred
 klemprati — klimpern — brenkati
 klofati — klopfen — stepati
 klošter — Kloster s — samostan
 knap — Knappe m — rudar

knof — Knopf m — gumb
knofla — Kneifklampe ž — spona
knofleher — Knopflöcher s — gumbnice
koc — Kotze ž — koc
kofè — Kaffee m — kava
kofezider — Kaffeesieder m — kavarnar
koh — Koch m — kuhar
koher — Kocher m — kuhalnik
kolender — Kalender m — koledar
kolen — Kohle ž — premog
komarat — Kamerad m — tovariš
komot — kommod — udoben
korba — Korb m — košara
koreta — Karrette ž — slab voz
korzetl — Korsett s — steznik
kosten — Kasten m — omara
košta — Kost ž — hrana
koštati — kosten — veljati
kovter — Kolter m — prešita odeja
kracati — kritzeln — čečkati
kraherl — Kracherl s — pokalica
krajcar — Kreuzer m — krajcar
krancel — Kranz m — venec
krankenkaša — Krankenkasse ž — bolniška blagajna
kraval — Krawall m — razgrajanje
kravžel — Krause ž — koder
kravžljati — kräuseln — kodrati
krenvurštl — Krenwürstel s — hrenovka
kripel — Krüppel m — pohabljenec
krof — Kropf m — golša
kroglc — Kragen m, Krägelchen s — ovratnik
krota — Kröte ž — krastača
krugelca — Krügelchen s — vrček
ksel — Geselle m — obrtniški pomočnik
ksiht — Gesicht s — obraz
kšeft — Geschäft s — kupčija
kšir — Geschirr s — konjska oprema
kufer — Koffer m — kovček
kufer — Kupfer s — baker
kuferšmid — Kupferschmied m — kotlar
kugla — Kugel ž — kroglja
kukerl — Guckerl s — okence
kumern — kümmerlich — beden, slaboten
kunšaft — Kundschaft ž — odjemalci
kunšt — Kunst ž — umetnost, veččina
kurba — Hure ž — vlačuga
kušniti — küssen — poljubiti
kviht — Gewicht s — utež
kvint — Gewinde s — navoj

L

ladelc — Lade ž — predal
lager — Lager s — skladišče, tabor
lajbelc — Leibchen s — životec
lajerkosten — Leierkasten m — lajna
lajha — Leiche ž — mrlič (lajhati se — poditi se)
lajhter — Leuchter m — svečnik

lajstnga — Leistung ž — storitev
lajtnant — Leutnant m — poročnik
lampa — Lampe ž — svetilka
larfa — Larve ž — krinka
lata — Latte ž — letva
lavfati — laufen — teči
lavspub — Lausbube m — pobalin
leder — Leder s — usnje
ledrar — Lederer m — usnjar
ledig — ledig — samski
lerfant — Lehrjunge m — vajenec
liferant — Lieferant m — dobavitelj
lifrati — liefern — dostaviti
lim — Leim m — klej
limel — Lümmel m — neotesanec
linirati — linieren — črtati
lintvern — Lindwurm m — zmaj
lojtra — Leiter ž — lestev
loken — Locke ž — koder
lon — Lohn m — plačilo
loncman — Landsmann m — rojak
lor (tudi ror) — Rohr m — cev
lorber — Lorbeer m — lovor
losati se — sich los machen — rešiti se
lotati — löten — spajkati
ludra — Luder s — mrha
luft — Luft ž — zrak
luftati — lüften — zračiti
lump — Lump m — malopridnež
lumpati — lumpen — veseljačiti
luster — Lüster m — lestenec
lušt — Lust ž — veselje
lušta mi se — es lüftet mich — hoče se mi

M

magacin — Magazin s — skladišče
majer — Meier m — oskrbnik
majnga — Meinung ž — mnenje
majster — Meister m — mojster
malar — Maler m — slikar
malati — malen — slikati
manšeta — Manschette ž — zapestnik
marelmohar — Marellmacher m — dežnikar
marka — Marke ž — znamka
marod — marode — bolan
marost — Morast m — barje
martrnik — Märtyrer m — mučenik
maselc — Mass ž — merica
mašina — Maschine ž — stroj
mašinst — Maschinist m — strojnik
mašna — Masche ž — pentlja
matrati — martern — mučiti
mebel — Möbel s — oprava
meblirati — möblieren — opremiti
meldati — melden — naznaniti
melšpajz — Mehlspeise ž — sladica
merkati — merken — paziti
merkuca — Meerkatze ž — morska mačka
mesing — Messing s — medenina
mežnar — Mesner m — cerkovnik

modroc — Matratze ž — žimnica
montel — Mantel m — plašč
movsati se — sich mausen — goliti se
muja — Mühe ž — trud
mujati se — sich mühen — truditi se
mulati se — maulen — kujati se
mulda — Mulde ž — kotanja
mundštikl — Mundstück s — ustnik
muskel — Muskel m — mišica
mušter — Muster m — vzorec

N

nacehati se — sich bezechen — upijaniti se
naftengar — Nachtigall ž — slavček
nagravžen — grausam — grozovit
nahecata — anhetzen — naščuvati
nahtliht — Nachtlicht s — nočna lučka
najner — Neuner m — devetica
nalimati — anleimen — prilepiti
našponati — einspannen — napeti
naštelati — einstellen — naravnati
naštimate — bestimmen — pripraviti
nerc — Nerz m — kuna zlatica
nergati — nörgeln — sitnariti
netati — nieten — zakovati
niša — Nische ž — vdolbina v zidu
nobel — nobel — gosposki
nockerl — Nockerl s — žličnik
nucati — nützen — koristiti
nudelbret — Nudelbrett s — deska za testo
nudelci — Nudel ž — rezanci
nula — Null ž — ničla
numera — Nummer ž — številka

O

oberst — Oberst m — polkovnik
obrajhati — berappen — ometati
ocirati — zieren — okrasiti
odler — Adler m — orel
ofer — Opfer s — daritev
oferta — Offerte ž — ponudba
ofnati — öffnen — odpreti
ofrati — opfern — žrtvovati
ohcet — Hochzeit ž — svatba
ohtelc — Achtel s — osminka
ohter — Achter m — osmica
oksenavgen — Ochsenauge s — zakrknje-no jajce
oravbati — berauben — oropati
orden — Orden m — odlikovanje, red
orenga — Ordnung ž — red
oringl — Ohrringel m — uhan

P

padar — Bader m — ranocelnik
pakaža — Bagage ž — drhal
pancer — Panzer m — oklep

pangelc — Bündlein s — trakec
pare — Bahre ž — mrtvaški oder
paróvka — Perücke ž — lasulja
part — Part m — del, delež
partner — Partner m — družabnik, soigralec
paver — Bauer m — kmet
pavola — Baumwolle ž — bombaž
pedenati — bedienen — streči
pedentar — Bediente m — strežnik
peglati — bügeln — likati
peglezen — Bügeleisen s — likalnik
peklati — betteln — beračiti
penzl — Pinsel m — čopič
perla — Perle ž — biser
peršona — Person ž — oseba
pešnga — Böschung ž — brežina
piber — Biber m — bober
pikirati — pikieren — presajati
piksna — Buchse ž — pušica, conserva
pild — Bild s — slika
pildek — Bildchen s — podobica
piltaver — Bildhauer m — kipar
pinta — Binde ž — povoj
pintar — Binder m — sodar
pir — Bier s — pivo
pirprajer — Bierbrauer m — pivovarnar
piškot — Biskotte ž — pecivo
plac — Platz m — trg
plahta — Plache ž — ponjava
plajba — Blei s — svinčnica
plajbati — bleien — pomeriti
plajštift — Bleistift m — svinčnik
plan — Plan m — načrt
planke — Planke ž — deska, ograja
plata — Platte ž — plošča
platelj — Blatt s — list
platfus — Plattfuss m — ploska noga
plav — blau — moder
plavšati — plauschen — kramljati
pleh — Blech s — pločevina
pletna — Blette ž — plitev čoln
plisirati — plissieren — nabirati v gube
plonk — blank — gol
plozati — blasen — pihati, trobiti
pohtati — beachten — zapaziti
pob — Bub m — fant, porednež
pocahnati — bezeichnen — zaznamovati
poden — Boden m — tla
podšprajcati — spreizen — podpreti
pofajhtati — befeuchten — vlažiti
pofl — Pöbel m — drhal
poflajštrati — pflastern — tlakovati
poforškati — forschen — iskati
poglihati — gleichen — poravnati
pograjfati — greifen — zgrabit
pokati — packen — zlagati, pakirati
polbirati — barbieren — briti
pomalati — bemalen — poslikati
pomp — Pomp m — sijaj
pomujati se — sich bemühen — prizadevati se

ponk — Bank ž — stružnica
 ponucati — benutzen — porabiti
 popati — papen — klejiti
 porer — Bohrer m — sveder
 porhant — Barchent m — barhant
 porta — Borte ž — trak
 portir — Portier m — vratar
 posten — Posten m — straža
 pošlihtati — schlichten — poravnati
 poštmajster — Postmeister m — poštar
 potrefiti — treffen — zadeti
 povšter — Polster m — blazina
 povštertanc — Polstertanz m — ples z blazino
 prajerca — Brauerei ž — pivovarna
 prajz — Preis m — nagrada
 prajzber — Preiselbeere ž — brusnica
 pram (konj) — Braun m — rjavec
 pranger — Pranger m — sramotni kamen
 prata — Braten m — pečenka
 preican — gehitzt — prepoten
 prenatali — brennen — kodrati
 prerajzati — bereisen — prepotovati
 preša — Presse ž — stiskalnica
 prešati — pressen — stiskati
 prična — Pritsche ž — pograd
 priftošl — Brieftasche ž — listnica
 priftrogar — Briefträger m — pismonoša
 prifunga — Prüfung ž — izpit
 proba — Probe ž — poskus
 probati — proben — poskusiti
 pruh — Bruch m — kila, kamnolom
 pruka — Brücke ž — klop
 pruštoh — Brusttuch s — naprsna ruta, suknjič
 puc — Putz m — okras
 pucati — putzen — čistiti
 pudel — Pudel m — koder
 pufer — Puffer m — odbijač
 puhpinter — Buchbinder m — knjigovez
 pukl — Buckel m — grba
 puklast — buckelig — grbast
 pula — Ball m — žoga
 pulfer — Pulver s — smodnik
 pulferc — Pulfer s — prašek
 pumpa — Pumpe ž — črpalka
 pumparce — Pumphose ž — mahedrave hlače
 pumpati — pumpen — črpati
 punkel — Bündel s — cula
 punt — Bund m — zveza, upor
 purgermajster — Bürgermeister m — župan
 purš — Bursche m — fant; častniški strežaj
 pušeljc — Büschel s — šopek
 pušpan — Buchsbaum m — zelenika
 puštab — Buchstabe m — črka
 puštaborati — buchstabieren — črkovati
 puštal — Burgstall m — gradišče

R

rajber — Reiber m — zapirnica
 rajčola — Reitschule ž — jahalna šola
 rajmati se — reimen — spodobiti se
 rajthozne — Reithose ž — jahalne hlače
 rajž — Reis m — riž
 rajža — Reise ž — popotovanje
 rajžati — reisen — popotovati
 rang — Rang m — čin
 rašplja — Raspel ž — lesna pila
 rata — Rate ž — obrok
 ravbar — Räuber — ropar
 ravbati — rauben — ropati
 ravfati se — sich raufen — rvati se
 ravfenk — Rauchfang m — dimnik
 ravfenkirar — Rauchfangkehrer m — dimnikar
 razirati — rasieren — briti
 regelc — Regel ž — pravilo
 regenmontel — Regenmantel — dežni plašč
 regirati — regieren — vladati
 rekle — Röcklein s — suknjič
 restle — Rest m — ostanek
 reš — resch — hrustljav
 rigele — Riegel m — zapah
 rihtati — richten — ravnati
 rikverc — rückwärts — nazaj
 ringlšpil — Ringelspiel s — vrtiljak
 rinka — Ring m — obroč, prstan
 rom — Rahmen m — okvir
 ror (tudi lor) — Rohr s — cev
 rost — Rast ž — počitek
 rotovž — Rathaus s — mestna hiša
 roza — rosa — rožnat
 ruker — Rücker m — pritisk, premik
 rukzak — Rucksack m — nahrbtnik
 rumel — Rummel m — hrušč
 rumpelkamra — Rumpelkammer ž — ropotarnica
 runda — Runde ž — krog, obhod
 rušt — Gerüst s — ogredje

S

sciran — verzehrt — razjeden, osušen
 semiš — sämisch — irhast
 serpentina — Serpentine ž — okljuk, rida
 serveta — Serviette ž — prtlič
 simpel — simpel — preprost
 sims — Sims m — robnik, okrajek
 solčstangl — Salzstangel m — soljenec
 sovd — Sold m — plača, denar
 sovdat — Soldat m — vojak

Š

šajba — Scheibe ž — kolut, šipa
 šajdesn — Scheideessen s — poslovilna jed

šajnati — scheinen — svetiti, zdeti se
 šaltati — schalten — vključiti
 šance — Schanze ž — okop
 šebig — schäbig — oguljen
 šefla — Schöpflein s — zajemalka
 šenkati — schenken — podariti
 šerpa — Schärpe ž — ruta, prepasnica
 šibati — schieben — riniti
 šikati se — sich schicken — spodobiti se
 šimel (konj) — Schimmel m — belec
 šintar — Schinder m — konjederec
 škrofeljni — Skrofel ž — jetične bezgav-
 ke
 šlafrok — Schlafrock m — domača halja
 šlajer — Schleier m — pajčolan
 šlampast — schlampig — zanikrn
 šlavh — Schlauch m — cev
 šlic — Schlitz m — razporek, reža
 šlingati — schlingeln — ovijati
 šlite — Schlitten m — sani
 šloser — Schlosser m — ključavničar
 šluk — Schluck m — požirek
 šmirglpapir — Schmirgelpapier s — smir-
 kov papir
 šmorn — Schmarren m — praženec
 šmuglati — schmuggeln — tihotapiti
 šmuk — Schmuck m — nakit
 šnajctihl — Schnauztüchlein s — robec
 šniel — Schnitzel s — zrezek
 šniclati — schnitzeln — rezljati
 šnita — Schnitte ž — rezina
 šnops — Schnaps m — žganje
 šnufati — schnupfen — njuhati
 šoht — Schacht m — jašek
 šola — Scholle ž — kepa, oteklina
 šonati — schonen — prizanašati
 šoštar — Schuster m — čevljar
 špaga — Spagat m — motvoz
 špahtel — Spachtel m — lopatica
 špaja — Speisekammer ž — shramba
 špajzecimer — Speisezimmer s — jedil-
 nica
 špancirati — spazieren — sprehajati se
 španclor — Spazierrohr s — sprehajalna
 palica
 španga — Spange ž — zaponka
 španpet — Spannbett s — postelja
 španunga — Spannung ž — napetost
 šparati — sparen — varčevati
 šparkasa — Sparkasse ž — hranilnica
 šparoven — sparsam — varčen
 špas — Spass m — šala
 špasati se — spassen — šaliti se
 špegati — spähen — oprezovati
 špegu — Spiegel m — ogledalo
 špeh — Speck m — slanina
 špehkamra — Speckkammer ž — ječa
 špektakl — Spektakel m — hrup
 špelunka — Spelunke ž — beznica
 špendirati — spendieren — darovati
 špengler — Spengler m — klepar
 špica — Spitze ž — konica
 špicelj — Spitzel m — ogleduh
 špičast — spitz — koničast
 špičmoh — Spitzmaus ž — rovkva
 špijon — Spion m — vohun
 špil — Spiel s — igra
 špilati — spielen — igrati
 špital — Spital s — bolnišnica
 špliter — Splitter m — drobec
 šporhert — Sparherd m — štedilnik
 šporni — Spore ž — ostroge
 špot — Spott m — zasmeh
 špotati — spotten — zasmehovati
 špraha — Sprache ž — jezik
 špregati — sprengen — razstreliti
 špricati — spritzen — škropiti
 špricer — Spritzer m — brizganec
 šprikla — Spriesse ž — prečka, klin
 špringbrun (tudi špricbrun) — Spring-
 brunnen m — vodomet
 šprudlati — sprudeln — raztepati
 šprung — Sprung m — skok
 špuktrigl — Spucktruhe ž — pljuvalnik
 špula — Spule ž — tuljava
 šrajbtiš — Schreibtisch m — pisalna miza
 šrauf — Schraube ž — vijak
 šravfenziger — Schraubenzieher m — iz-
 vijač
 šribar — Schreiber m — pisar
 šrifta — Schrift ž — pisava
 šrit — Schritt m — korak
 štabrl — Stab m — palička
 štacjon — Station ž — postaja
 štajernemer — Steuereinnehmer m —
 davkar
 štajnkoln — Steinkohle ž — premog
 štala — Stall m — hlev
 štambaum — Stammbaum m — rodovnik
 štanca — Stanze ž — prebijalo
 štancer — Stanzer m — kamnosek
 štanfati — stampfen — teptati
 štanga — Stange ž — drog
 štangruf — Steingrube ž — kamnolom
 štant — Stand m — stan, stojnica
 štapla — Staffel ž — stopnja
 štatura — Statur ž — stas
 štavbati — stauben — prašiti
 štavbzavger — Staubsauger m — sesalec
 za prah
 štefletn — Stiefel m — škorenj
 štefnati — stöbern — brskati
 štekl — Stöckel m — visoka peta
 štelaža — Stelage ž — polica
 štelunga — Stellung ž — položaj, nabor
 štemajzen — Stemmeisen m — dleto
 štemati — stemmen — dolbsti
 štempel — Stempel m — pečat
 štender — Ständer m — stojalo
 štege — Stiege ž — stopnice
 štenkati — stänkern — zbadati, zabav-
 ljati
 štepati — steppen — prešivati
 šternalé — Strenalle ž — zvezda

šternkuker — Sterngucker m — zvezdo-
gled
štibelc — Stübel m — sobica
štift — Stift — žebliček, klinček
štiftenga — Stiftung ž — ustanova
štigelc — Stieglitz m — lišček
štih — Stich m — vbod
štihati — sticheln — lopatiti, kopati
štikati — sticken — vesti
štikle — Stücklein s — košček
štil — Stiel m — ročaj
štima — Stimme ž — glas
štimatei — stimmen — ravnati, ujemati se
štimga — Stimmung ž — razpoloženje
štirka — Stärke ž — škrob
štirkati — stärken — škrobiti
štraf — Strafe ž — kazen
štrafati — strafen — kaznovati
štrajfen — Streifen m — trak
štrajk — Streik m — stavka
štrajkati — streiken — stavkati
štranga — Strang m — zaprežna vrv
štrapac — Strapaze ž — napor
štrebar — Streber m — stremuh
štreka — Strecke ž — proga
štreve — Stelze ž — hodulja
štrigel — Striegel m — čohalo
štrih — Strich m — črta
štrihati — streichen — pleskati
štrik — Strick m — vrv
štrikati — stricken — plesti
štritati se — streiten — prerekati se
štrudel — Strudel m — zavitek
štrumpantl — Strumpfband s — podveza
štuk — Stock m — nadstropje
štukati — stücken — krpati
štumpf — Strumpf m — nogavica
štupa — Staub m — prah, prašek
šturmati — stürmen — naskočiti
šublakostn — Schubladekasten m —
predalnik
šufecen — Schuhfetzen m — obujek
šuft — Schuft m — podlež
šupa — Schuppen m — lopa
šus — Schuss m — strel
šveler — Schwelle ž — železniški prag
švicati — schwitzen — potiti se
švimhozne — Schwimmhose ž — kopalne
hlače
švoh — schwach — slaboten

T

taberh — Tagwerk s — dnevno delo
tadlati — tadeln — grajati
tajfel — Teufel m — hudič
tajfelcajg — Teufelzeug s — močno blago
tajscl — Deichsel ž — ojnica (preneseno
močan voz)
tal — Teil m — del
taler — Teller m — krožnik
tamf — Tümpel m — tolmun

tancati — tanzen — plesati, poskakovati
tankati — tanken — oskrbeti z gorivom
tašengeld — Taschengeld s — žepnina
tavbi — Taube ž — golob
tavblih — tauglich — potrjen, sposoben
tavhati — tauchen — potapljati
tavšati — tauschen — menjati
tavžent — tausend — tisoč
teglc — Tiegel m — kozica, lonček
teka — Theke ž (iz gršč.) — zvezek
tenstati — dünsten — dušiti, pražiti
tepih — Teppich m — preproga
ter — Teer m — katran
tišler — Tischler m — mizar
tištah — Tischtuch s — namizni prt
titel — Titel m — naslov
toht — Docht m — stenj
topelt — doppelt — dvojen
topf — Topf m — lonec
tošel — Täschlein s — torbica
totenkamra — Totenkammer ž — mrtvaš-
nica
trač — Tratsch m — čenčanje
trage — Trage ž — nosilnica
trahter — Trichter m — lijak
traver — Trauer ž — žalovanje
tref — Treff m — križeva karta
trinkgelt — Trinkgeld s — napitnina
trompeta — Trompete ž — trobenta
tron — Thron m — prestol
troštati — trösten — tolažiti
trotel — Trottel m — tepec
truga — Truhe ž — skrinja, rakev
trumpf — Trumpf m — adut
tuhna — Tuchent ž — pernica
tumast — dumm — bedast
tupfati — tupfen — pikati
turn — Turn m — stolp
turnati — turnen — telovaditi
tuš — Dusche ž — prha
tuhtati — tüfteln — razglabljati

U

unterholtati se — sich unterhalten — za-
bavati se
uržoh — Ursache ž — vzrok

V

vaga — Waage ž — tehtnica
vagabund — Vagabund m — potepuh
vagati — wägen — tehtati
vahta — Wache ž, Wacht ž — straža
vahtati — wachen — stražiti
vahtmajster — Wachtmeister m — straž-
mojster
valcen — Walze ž — valjar
valcer — Walzer m — valček
vandratl — wandern — popotovati
vandrovec — Wanderer m — popotnik
vaserlajtnga — Wasserleitung ž — vodo-
vod

vekerca — Wecker m — budilka
 velb — Gewölbe s — obok
 velbati — wölben — obokati
 verbati — erben — dedovati
 verbšna — Erbschaft — ž dediščina
 verštat — Werkstätte ž — delavnica
 vestja — Weste ž — telovnik
 vic — Witz m — dovtip
 vihtig — wichtig — važen
 vindjakna — Windjacke ž — vetrovka
 vinta — Winde ž — vitel
 vintati — winden — viti
 virfelcuker — Würfelzucker m — sladkor v kockah
 vitrih — Dietrich m — kljukec, odpiráč

Z

zamerhati — merken — zapomniti
 zaroštan — rösten — pražen
 zašafati — schaffen — z oporoko zapustiti
 zašmirati — beschmieren — zamazati
 zatušati — vertuschen — zamolčati
 zavber — sauber — zal
 zavgati — saugen — sesati
 zeksar — Sechser m — šestica
 zenf — Senf m — gorčica

zibner — Siebener m — sedmica
 zic — Sitz m — sedež
 ziherunga — Sicherung ž — varovalka
 zoc — Satz m — usedlina, gošča
 zokne — Socke ž — kratka nogavica
 solzen — Salse ž — mezza
 zos — Sosse ž — omaka
 zotlar — Sattler m — sedlar
 zulca — Sulze ž — žolica

Z

žajfa — Seife ž — milo
 žajfati — seifen — मिलि
 žakelj — Sack m — vreča
 žavba — Salbe ž — mazilo
 žehta — Sechstelei ž — pranje, parnja
 žehtati — sechteln — prati, pariti
 žesel — Sessel m — sedež, stol
 žiher — sicher — lahko
 žingati — singen — peti
 žlajfati — schleifen — brusiti, zavirati
 žlajfer — Schleifer — brusač
 žleht — schlecht — slab, hudoben
 žnidar — Schneider m — krojač
 žonft — Saft m — sok
 župa — Suppe ž — juha

Zusammenfassung

DEUTSCHE LEHNWÖRTER IN DER UMGANGSSPRACHE VON ŠKOFJA LOKA

Die Slowenen standen seit dem Mittelalter bis zum ersten Weltkrieg unter österreichischer Herrschaft und deshalb unter erheblichem Einfluß der deutschen Sprache. Besonders das Gebiet von Škofja Loka, das über 800 Jahre von feudalen Freisinger Herren beherrscht wurde, war diesen Einflüssen stark unterworfen. Erst die Zeit der nationalen Erweckung im vorigen Jahrhundert begann unsere Sprache von fremden Ausdrücken zu reinigen. Doch war es nicht möglich, dieses sprachliche Unkraut, das durch Jahrhunderte üppig gewachsen war, in wenigen Jahrzehnten auszumerzen und so kommt es in unserer Rede manchmal noch jetzt zum Vorschein.

Der Autor vermerkt, daß er durch mehrere Jahre aus dem Deutschen entlehnte Ausdrücke gesammelt und aufgezeichnet hat, darunter solche, von denen er sich erinnerte, daß sie in der alltäglichen Sprache gebraucht wurden, als er noch seine heimatliche Schule in Škofja Loka besuchte. So entstand das hier veröffentlichte kleine Wörterbuch solcher Lehnwörter. Nur wenige von ihnen haben sich so eingebürgert, daß wir für sie keinen anderen Ausdruck haben. Andere wurden in ganz unveränderter deutscher Form gebraucht, viele lebten aber bei uns in völlig verballhorter Form, so daß ihre deutsche Herkunft kaum noch zu erkennen ist. Die meisten derartigen Lehnwörter finden sich im Bereich der Gewerbe oder der Technik, was nicht zu verwundern ist, da wir ja mit den Maschinen und der Technologie auch ihre fremden Bezeichnungen übernommen haben. Auch Bezeichnungen der Kleidung, Einrichtung, des Kochens usw. waren in beträchtlichem Maße Lehnwörter.